

Informatieavond Watergebiedsplan Kamerik en Kockengen – Wagendijk / polder Kockengen 1 juli 2014

Opmerking vooraf

Het dagelijks bestuur van het waterschap heeft de intentie om een andere koers te gaan varen en een aantal zaken anders te gaan doen dan is vastgelegd in het huidige watergebiedsplan. Het algemeen bestuur moet daar nog een formeel besluit over nemen. De nieuwe koers die door hoogheemraad Jan Kromwijk is gepresenteerd op de gebiedsavond bestaat uit voorlopige ideeën. Deze zijn op de gebiedsavond voorgelegd zodat inwoners hun standpunten duidelijk konden maken. Deze standpunten spelen een belangrijke rol bij de uiteindelijke besluitvorming door het algemeen bestuur.

Welkom en opening door hoogheemraad Jan Kromwijk

Hoogheemraad Jan Kromwijk heet de aanwezigen welkom. Hij geeft aan blij te zijn dat hij er is en dat het veel te lang geleden is dat het waterschap zich in dit gebied heeft laten zien.

Jan licht het doel van de avond toe:

- Stand van zaken toelichten rond het in 2007 vastgesteld watergebiedsplan.
- Toelichting geven op de intentie van het waterschap voor een nieuwe koers.
- Luisteren naar wat het gebied te vragen en te vertellen heeft.
- Dialoog met het gebied over hoe het verder moet.

Momenteel spelen twee zaken voor de bewoners van de Wagendijk: verbetering van de collectieve hoogwatervoorziening voor het bebouwingslint en de verbetering van de kade langs de Bijleveld.

Inventarisatie van eerste vragen uit de zaal

Vraag: In de polder Teckop blijft het water hoog. Hoe komt dat?

Antwoord: De hoogwatervoorziening Teckop is gereed, maar het peil in de polder Teckop en ook polder Kockengen kan pas omlaag als met alle betrokkenen in de polders definitief afspraken zijn gemaakt en maatregelen zijn getroffen (o.a. langs de Wagendijk). Zo ver is het nog niet. We kunnen dus het peil nog niet verlagen. We werken hard om in april 2015 het peil in de polder Teckop-zuid iets te verlagen.

V: Wijzigt de grondwaterstand rond de woningen van de Wagendijk? De meeste woningen daar zijn niet gefundeerd op palen.

A: In de polder Kockengen wil het waterschap het peil 16 cm verlagen. Omdat daardoor schade kan ontstaan aan kwetsbare houten funderingspalen, willen we hier de reeds aanwezige (collectieve) hoogwatervoorziening verbeteren. Het peil rond de woningen blijft dan hoger dan het toekomstige peil in de polder (en min of meer gelijk aan het huidige peil).

V: Waarom verhoogt het waterschap de peilen, zonder ons te informeren? (NB Bij de sportschool/tennisbaan)

A: Zonder formeel besluit en mededeling in de media wijzigt het waterschap het peil nooit meer dan 5 cm boven of onder het vastgestelde peil.

V: Bij flinke regenval ontstaan er flinke plassen in mijn tuin. Zo langzamerhand zijn het meertjes. Is het zo verzakt? Ik woon op de Wagendijk.

A: Plassen in tuinen kunnen diverse oorzaken hebben. Verzakking van de bodem ligt voor de hand, maar de bodem kan ook minder doorlatend zijn geworden.

V: Wanneer worden zomer- en winterpeil ingesteld? Had een deel van de overlast afgelopen herfst kunnen worden voorkomen als het winterpeil eerder was ingesteld?

A: De peilen worden in de regel rond 15 april (naar hoger zomerpeil) en rond 15 oktober (naar lager winterpeil) ingesteld. De beheerders hebben hierbij een range van 14 dagen. De wateroverlast van (13) oktober had hiermee overigens niet voorkomen kunnen worden, hooguit was het water een dag eerder weer op het normale peil geweest.

V: Heeft het waterschap overleg gehad met de gemeente over de grote scheuren in het wegdek op de Wagendijk? Het is er nu levensgevaarlijk met de fiets.

Antwoord door Herman Wis, wegbeheerder gemeente Stichtse Vecht:

De situatie gaat inderdaad snel achteruit. De weg scheurt aan beide zijden. Het is belangrijk eerst goed onderzoek te doen naar de oorzaak van deze scheuren, en dat kost helaas tijd. Totdat het zover is zorgen we ervoor dat de grote gaten worden gedicht.

Toelichting op watergebiedsplan door projectbeheerder Esther Kleinveld

In 2007 is het watergebiedsplan Kamerik-Kockengen vastgesteld. Een watergebiedsplan bestaat uit peilbesluiten en inrichtingsmaatregelen. Bij het opstellen van peilbesluiten geldt dat het peil de functie volgt. Voor dichte bebouwing (woonkernen, bebouwingslinten) wordt over het algemeen een vast peil gehanteerd, dat hoger ligt dan het peil in het agrarisch areaal. Voor het agrarisch gebied geldt voor de helft van het jaar het (wat hogere) zomerpeil en voor de andere helft van het jaar het (wat lagere) winterpeil. Zo kunnen we in de zomer een watervoorraad creëren en hebben we in winter extra bergingscapaciteit voor neerslag. De peilen moeten door de jaren heen regelmatig omlaag om de bodemdaling te volgen en voor de landbouw voldoende drooglegging te houden (verschil tussen maaiveld en waterpeil in de sloot). Die is nu in veenweidegebied gemiddeld 50 cm. De bodem daalt daar gemiddeld 2 centimeter per 3 jaar. Inrichtingsmaatregelen zijn nodig voor het instellen van de peilen en voor algemene verbetering van het watersysteem (aanvoer, afvoer, waterberging, kwaliteit, natuurwaarde). Zowel het gebied als het waterschap heeft de verbeterpunten aangevoerd die zijn opgenomen in het watergebiedsplan. In 2013 zijn vanwege kostenoverschrijding een aantal versoeringen doorgevoerd in het plan.

Zie voor verdere informatie: <http://www.hdsr.nl/beleid-plannen/watergebiedsplannen/kamerik-kockengen/> .

Belangrijkste maatregelen in de omgeving van Kockengen

Zoals gezegd bedraagt de maaiveld daling in dit gebied gemiddeld 2 cm per 3 jaar. Het waterschap wil zo veel mogelijk de maaiveld daling volgen om voldoende drooglegging te kunnen garanderen voor de landbouw. Voor de polder Kockengen betekent dit een peildaling van 16 cm.

Ten noorden van de N401 is een waterbergingsgebied gepland. Met de komst van de hoogwaterstuw tussen de Bijleveld en de Heicop mist Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) 14.000 m³ berging ten zuiden van deze stuw die men eerst wel had. Die berging moet gecompenseerd worden. Hoewel aanvankelijk sprake was van 48.000 m³ berging (34.000 m³ extra vanwege doelstellingen van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden), wil het waterschap nu versoberen en terug naar de met AGV afgesproken 14.000 m³ berging. Over de inrichting van het bergingsgebied wordt nu gesproken met AGV en Staatsbosbeheer. Eerdere berichten in de media vertelden dat de waterberging van de baan zou zijn. Het waterschap heeft ervoor gekozen om haar reactie op deze avond te geven in plaats van een reactie via de media.

Het waterschap wil versoberen, in dit kader komt de aanleg van een natuurvriendelijke oever parallel aan en ten westen van de Wagendijk te vervallen.

Kockengen Waterproof

De gemeente Stichtse Vecht, de provincie Utrecht en het waterschap werken samen aan Kockengen Waterproof. Hierin hebben zij gezamenlijk uitgesproken zich in te willen zetten voor een duurzaam waterbeheer en het zoveel mogelijk remmen van de bodemdaling in Kockengen en directe omgeving. De gemeente Stichtse Vecht werkt aan een Masterplan Dorp. Hierin komen maatregelen te staan om de infrastructuur aan te pakken, met name het ophogen van wegen. Totdat dit gerealiseerd is, worden er tijdelijke maatregelen genomen om wateroverlast (op straat) te voorkomen. De Provincie Utrecht is trekker van het gebiedsproces in de polder aan de noordoostzijde van Kockengen, met daarin ook de uitbreidingswijk 'het Vierde Kwadrant'. Voor dit gebied wordt samen door bewoners/eigenaren, gemeente en waterschap nagedacht over een duurzame manier van peilbeheer. Het peilverschil tussen dorp en polder is nu nog beperkt maar voortgaande bodemdaling en peilaanpassing in de polder doet dit verschil jaarlijks groeien. Dit vraagt om een samenhangende oplossing voor dorp en aanliggende polder. Het polderproces heeft raakvlakken met het watergebiedsplan, omdat ze beide betrekking hebben op de waterpeilen in de polders rondom Kockengen. In het watergebiedsplan zijn toekomstige peilen vastgesteld, maar het resultaat van het polderproces kan zijn dat die peilen worden aangepast om bodemdaling zoveel mogelijk te remmen. De uitkomsten van het polderproces worden door het waterschap vastgelegd in een peilbesluit.

Toelichting op kadeverbetering Bijleveld door projectbeheerder Martin van de Beek

Er bestaan drie soorten keringen: primaire, regionale en overige. In dit gebied liggen veel regionale waterkeringen. De Geerkade is inmiddels op orde gebracht. We concentreren ons vanavond op het zuidelijk deel van de Bijleveldkade west. Daarnaast gaat het waterschap ook het deel ten noorden van de provinciale weg verbeteren. Dat kan versneld omdat het een groene kade is (aarden kade met grasmat) en het weinig belanghebbenden betreft.

De komende maanden gaan we de tekortkomingen van de gehele kade gedetailleerd beoordelen door middel van een studie. Specifiek voor de Wagendijk speelt ook een ander probleem: daar ligt een weg op en die weg is slecht. Wat het waterschap wil weten is: wat gebeurt er in de ondergrond dat de weg zo slecht is? Daar wordt eerst een studie voor opgezet. De bedoeling is de duur van de studie zo kort mogelijk te houden: wij hopen die eind dit jaar/begin januari 2015 af te ronden. Daarna wordt er samen met de gemeente een ontwerp gemaakt. Daarnaast moeten we procedures volgen, bijvoorbeeld ter inzage legging van plannen. Dat kost tijd. De bedoeling is een stabiele kade te maken die niet stukgereden wordt door verkeer. De uitvoering van de verbetering van het noordelijk deel van de kade staat gepland voor 2016/2017, die uitvoering van het zuidelijk deel voor 2017/2019. Het streven is om dan de komende 10 jaar te voldoen aan eisen.

Gedurende het hele proces rond de kadeverbetering blijft het waterschap u informeren, onder andere via de recent ingestelde gebiedscommissie met bewoners van de Wagendijk. U kunt uw opmerkingen en zorgen altijd bij ons kwijt. We hopen u over ongeveer een half jaar te informeren over de ontwerpen. Voor alle plannen die daarna gemaakt zullen worden, bestaat voor u de mogelijkheid tot inspreken.

V: Jullie studeren toch al zes jaar op de Wagendijk?

A: We zijn pas sinds kort daadwerkelijk bezig met een voorbereidende studie voor de kadeverbetering. We moeten weten wat er in de ondergrond gebeurt om dit probleem goed aan te pakken. Als we dat niet doen, ontstaan er binnen de kortste keren opnieuw dezelfde problemen. De studie gaat zo kort mogelijk duren. Normaal gesproken duurt dat 1 jaar, en dat is nu al bekort. We proberen voor het eind van het jaar de studie af te ronden.

V: De beschoeiing langs de Bijleveld is stuk.

A: Dat is geconstateerd, op enkele plekken wijkt de beschoeiing. Wij moeten naar de leidraad voor de dijk kijken: hoe dik is de laag asfalt, hoe is de verkeersbelasting, wat is de fundering en welke consequenties heeft dat voor de beschoeiing. Daar leiden we eventueel te nemen maatregelen uit af.

V: De Schutterskade is ook slecht.

A: Daar kunnen we op dit moment geen oorzaak voor aangeven.

V: Begrijpt u onze zorg? Er gaan ongelukken gebeuren. Hier moet op korte termijn een noodmaatregel komen.

A: De gemeente pakt het als wegbeheerder op om op korte termijn de grootste gaten te dichten.

V: Jullie hebben de beschoeiing gezet. De weg is levensgevaarlijk.

A: De vraag is in hoeverre de beschoeiing een rol speelt. Indien nodig gaan wij adequate maatregelen treffen. Tot die tijd gaat volgens afspraak de gemeente noodmaatregelen treffen aan de weg.

V: Er zijn recent boringen in de dijk geweest door een ingenieursbureau. Wisten jullie dat? Wie gaf daarvoor opdracht, wat gebeurt er met de bevindingen en in welk kader?

A: Dat is nu niet meteen te zeggen. Het zouden peilbuizen kunnen zijn van het ingenieursbureau van het waterschap. Die zijn nodig voor het kadeverbeteringsproces.

Nieuwe koers van het waterschap door hoogheemraad Jan Kromwijk

Anders omgaan met hoogwatervoorzieningen

Het dagelijks bestuur van het waterschap wil een nieuwe koers inzetten. Het waterschap heeft de afgelopen jaren de verantwoordelijkheid voor het waterbeheer en in het bijzonder voor het beschermen van funderingen te veel naar zich toegetrokken, het gebied is flink 'ontzorgd'. Het waterschap wil nu die verantwoordelijkheid weer meer bij de eigenaar terugleggen.

Uit een recente studie binnen ons waterschap "Nut en noodzaak hoogwatervoorzieningen" blijkt dat hoogwatervoorzieningen worden aangelegd voor een situatie die als het ware uitsterft. De gebouwen met een fundering die gevoelig is voor schade, zijn gebouwd vóór de jaren '70-'80 van de vorige eeuw en gaan waarschijnlijk nog ca. 50-100 jaar mee. Maar een collectieve hoogwatervoorziening die je nu bouwt gaat veel langer mee. Bovendien is het peilverschil tussen een gebied in een hoogwatervoorziening en de omliggende polder over 100 jaar zo groot dat steeds zwaardere en duurdere peilscheidingsconstructies nodig zijn. Dat levert voor het waterschap steeds hogere kosten op.

De collectieve hoogwatervoorziening langs de Wagendijk in Kockengen is mogelijk een van de laatste collectieve hoogwatervoorzieningen waar het waterschap bij betrokken is (hier in de vorm van een verbeteringsslag). Het waterschap wil de gebouweigenaren in gebieden waar (collectieve of individuele) hoogwatervoorzieningen wel waren beloofd, maar niet meer worden aangelegd, financieel tegemoet komen. De manier waarop moet nog worden uitgewerkt. Het geld kan bijvoorbeeld worden gebruikt voor herstel van de fundering of als startkapitaal voor nieuwbouw. Deze regeling geldt dus niet voor de bebouwing langs de Wagendijk.

V: Blijft het water aan de westkant van de Wagendijk op zomerpeil? De voorkant van huizen zijn gefundeerd, maar aan de achterkant, waar geen fundering is, ligt de polder.

A: Het water aan de westkant van de Wagendijk krijgt een nieuw polderpeil. Wat precies het peil in de hoogwatervoorziening wordt, is nog niet vastgesteld, maar het ligt voor de hand om het peil zoals dat nu is te handhaven. Oftewel: in de toekomstige hoogwatervoorziening verandert er niets aan het peil, in de polder zal het peil omlaag gaan.

V: Betekent de hoogwatervoorziening: hetzelfde peil als de Wagendijk? Wij houden het liefst het huidige peil.

A: In principe kan dat. Mogelijk zal langs de Wagendijk sprake zijn van enkele vaste peilen die iets van elkaar afwijken (afhankelijke van de lokale situatie).

V: Wanneer gaat het waterschap de collectieve hoogwatervoorziening uitvoeren en wanneer is het gereed?

A: We willen zo snel mogelijk de verbetering van de collectieve hoogwatervoorziening in Wagendijk afronden, zodat we ook zo snel mogelijk het nieuwe peil in de polder Kockengen in kunnen stellen. De verwachting is dat we dit najaar, maar uiterlijk in de winter een nieuwe gebiedsavond organiseren om de ontwerpen voor de verbeterde hoogwatervoorziening aan u te laten zien.

Bram van der Linde (Advies- en ingenieursbureau Witteveen+Bos) heeft van het waterschap opdracht gekregen om de huidige situatie langs de Wagendijk te inventariseren, ter voorbereiding op het ontwerp voor de hoogwatervoorziening. Hij gaat iedereen benaderen voor een afspraak over de funderingen, afdammen, en verbinden aan watergangen.

Het waterschap wil het liefst dat iedereen meedoet aan de hoogwatervoorziening.

V: Hoe ver is de inspraak?

A: Inspraak en meedenken is zeker mogelijk, maar we willen er wel op korte termijn uitkomen.

V: Worden alle grondeigenaren aangeschreven?

A: Nee alleen eigenaren van gebouwen. Iedereen staat op de lijst en wordt meegenomen in de gesprekken.

Wateroverlast en gemaalcapaciteit

In oktober vorig jaar hebben we te maken gehad met veel neerslag in korte tijd. Het watersysteem is ingericht om 15 mm per dag weg te werken. Als er zo veel neerslag valt, is een aantal dagen nodig om dat water af te voeren. Daarom heeft het zo lang geduurd. Wat ook het probleem in dit gebied is: Kockengen ligt op de laagste plek, daar stroomt al het water naar toe. De bodemdaling is hier het ergst, zeker onder de straten (vanwege de dikke en zware laag asfalt).

V: Kunnen jullie dan niet voormalen? Gebeurde vroeger wel door machinist. Of had er niet eerder een winterpeil ingesteld kunnen worden?

A: Er was geen noodzaak om eerder een winterpeil in te stellen. Het was een zeldzame zware neerslag. Berekeningen hebben uitgewezen dat bij dit soort enorme neerslag voormalen niet veel uithaalt.

V: Gebruikers in gebied hebben kijk op situatie: zij kunnen goed aangeven wanneer we naar het winterpeil over kunnen gaan.

A: De beheerder kan en wil daar rekening mee houden als hij dergelijke telefoontjes krijgt. Overigens had dat de overlast niet kunnen voorkomen. Het had hooguit één dag gescheeld met het weer op peil krijgen.

V: Stond het boezemwater niet te hoog?

A: Nee, er was geen sprake van een maalstop op de Grote Heijcop / Amsterdam-Rijnkanaal.

V: Is er te laat gepompt?

A: Er was duidelijk sprake van een zeldzame calamiteit. Voor het dorp Kockengen is een oplossing gevonden door het dorp te isoleren van de rest van het gebied via het hoog zetten van enkele stuwen en met noodpompen over deze stuwen het water de polder in te pompen. Zo hebben we de straten van het dorp kunnen droogpompen. Dit gaan we bij volgende calamiteiten weer doen. Voor de komende 10 jaar tot de gemeente klaar is met ophogen van straten.

V: Wij hebben twijfels over gemaal De Tol. Benut die zijn volle capaciteit?

A: Volgens berekeningen zou De Tol voldoende capaciteit hebben voor het bemalingsgebied. Om dit te controleren gaan we een proef doen naar capaciteit (2 pompen). Vorig jaar zijn tijdens de wateroverlast twee extra noodpompen bij De Tol geplaatst.

V: Wordt er een pomp bij het voetbalveld gebruikt?

A: In de zomer wordt een kleine pomp bijgeplaatst. Als het heel hard regent zetten we een grote en kleine pomp erbij.

V: Wie is verantwoordelijk voor het grondwaterpeil?

A: De eigenaar is verantwoordelijk voor het grondwaterpeil van zijn percelen. Het waterschap dient via het handhaven van oppervlaktewaterpeilen zo veel mogelijk het grondwaterpeil op het juiste niveau te houden. Verder is het waterschap verantwoordelijk voor adequate algemene voorzieningen voor aan- en afvoer van water.

V: Hoe was het peil 30 jaar geleden? We moeten stoppen met het naar beneden brengen van het waterpeil. Daar kunnen we niet mee doorgaan. Zout water dringt ook steeds verder op. We moeten iets bedenken om het polderpeil hoog te houden.

A: De bodemdaling is een groot probleem. Maatschappelijk gezien is er echter het geld niet om alle landbouwgrond op te kopen en er een bestemming aan te geven waarmee bodemdaling voorkomen wordt. Daarnaast is de landbouw een rendabele activiteit in het gebied. Om de landbouw te blijven faciliteren, zullen we met het peil de bodemdaling moeten blijven volgen.

Ander waterbeheer - onderwaterdrainage

De intentie is dat de grondgebruiker/eigenaar zelf meer verantwoordelijk wordt voor het waterbeheer. Die moet dan zelf kunnen sturen op het waterpeil. Gebruik van onderwaterdrainage sluit daar goed bij aan. In veengebied kan dat op een diepte van zo'n 50 – 60 cm onder maaiveld. De drains voeren water aan bij droog weer en voeren het af in natte perioden. De eigenaar stuurt dan eigenlijk op grondwaterpeil. Hoe dichter de drainage onder het maaiveld ligt, hoe minder snel de bodemdaling zal gaan. Voorwaarde voor aanleggen van onderwaterdrainage is dat dit per peilgebied wordt aangelegd. Als we dat niet doen, zal

er ongelijkmatig bodemdaling optreden. Onderwaterdrainage vraagt ook om extra maatregelen van het waterschap voor aanvoer en afvoer van water.

V: Bij een nieuw waterpeil instellen gaat dat in kleine stapjes van 3 cm per jaar. Kan dat langzamer?

A: Langzamer kan, maar we moeten nog een inhaalslag maken omdat het lang geleden is dat de peilen voor het laatst werden aangepast (bij het vorig peilbesluit). Als we te kleine stapjes maken, duurt het veel te lang voordat we op het juiste niveau zitten.

Hoe verder

- Bram van der Linden start met inventarisatie kunstwerken (dammen, duikers) en peilen langs de Wagendijk in juli.
- Na de inventarisatie volgt een ontwerp voor de kade, en een ontwerp voor de verbeterde hoogwatervoorziening (winter/voorjaar 2015). Daarna komen wij weer bij elkaar. Het waterschap overlegt daarnaast ook regelmatig met de gebiedscommissie.
- Voor verdere vragen kunt u altijd contact opnemen met de projectbeheerder Esther Kleinveld (06-15068444, kleinveld.e@hdsr.nl)
- Er komt een verslag van deze avond op de site van het waterschap te staan.
- In de nieuwsbrief Kamerik-Kockengen, die dit keer aan alle inwoners van de polders wordt toegestuurd, staat een kort verslag van de avond met verwijzing naar meer informatie op de website: www.hdsr.nl.
Normaal ontvangen alleen abonnees deze nieuwsbrief. Iedereen kan zich abonneren via aanmelding op de site (kijk onder 'plannen en projecten/watergebiedsplannen').
- Geïnteresseerden kunnen zich inschrijven op de elektronische nieuwsbrief speciaal voor agrariërs: @grariër.

Jan Kromwijk dankt iedereen voor de aanwezigheid en de inbreng.